

Norrbottens län har en kort konsthistoria. Före förra sekelskiftet finns få spår av inhemska konstnärliga aktiviteter. De äldre bilderna från länet är oftast utförda av söderifrån komna konstnärer som besökt länet på olika uppdrag. Många var propagandister, missionärer eller vetenskapsmän, som exempelvis den unge Carl von Linné som gjorde sin lapplandsresa 1732. Han var visserligen inte någon bildkonstnär i dagens mening, men bilddokumentation ingick som en del av den vetenskapliga metodiken. Under 1800-talet möter vi namn som Anders Fredrik Skjöldebrandt och Johan Fredrik Höckert. Även deras bilder bär mycket av dokumentation över sig, men de kan likaväl uppfattas som vad vi idag skulle karaktärisera som fristående konstverk. Under senare delen av 1800-talet kan vi i de historiska kulisserna börja skymta personer som bosatt sig i länet under kortare eller längre tid. Den finlandsvenska pigan Kristina Forstén, bosatt i Kalixtrakten, hade sin håg till konsten och efter henne finns några naivistiska bilder bevarade. Nämnas kan också dalslänningen Otto Hesselbom som reste i länet som kolportör under 1880-talet. Han kom sedermera att vinna viss ryktbarhet i svenskt konstliv, men det var långt efter norrbottensåren. 1889 föddes Karl Edvard Portin i Torneå. Charles Portin, som han kom att kalla sig, är den första barnfödda konstnären från Norrbotten som fått konstnärlig skolning. Han flyttade utomlands redan 1910 för att återvända först 1958. Han kom således inte att ha något större påverkan på det konstliv i som kom att växa fram i länet under 1900-talet. Det kom däremot gruvdisponenten Hjalmar Lundbohm i Kiruna att ha. I hans vision om det goda samhället ingick, förutom anständiga arbetsvillkor, bra bostäder för arbetare och tjänstemän, utbildning och kultur. Framförallt hade han ett personligt konstintresse vilket resulterade i inbjudningar till den tidens främsta konstnärer att resa upp till Kiruna för att skildra framväxten av Lundbohms mönstersamhälle och det gigantiska exploateringsprojektet - malmfälten. Hjalmar Lundbohm gav också ut en skriftserie och i den introducerades bland andra två samiska konstnärer, Johan Thuri och Nils Nilsson Skum. I detta konstvänliga klimat under 1900-talets första decennier skapades en konsttradition som än i dag är i högsta grad levande. Under denna tid föddes i Kiruna flera personer som kommer att påverka svensk konsthistoria. Sten Kauppi, som kom att förändra svensk textilkonst och målare som Fritz Sjöström och Alvar Jansson. Detta är naturligtvis ingen tillfällighet, det finns ett klart samband mellan stimulerande miljö och framväxten av begåvningar. Ett faktum som borde innebära förpliktelser för dagens beslutsfattare. I ett län utan konsttraditioner, som Norrbotten var under första hälften av 1900-talet, kom konstlivet att utvecklas omkring starka personligheter, pionjärer som genom sitt exempel genererade konstintresse och som skapade nya traditioner. Sålunda väckte Stig Sandberg genom sin kursverksamhet i Boden under femtiotalet ett intresse för konsten som kom att odla nya konstnärsskap som John Thorgren, Ingvar Jigrud, Stig Winnerskog och Rune Wanler. "Bodenskolans", som någon har kallat denna väckelse påbackades av de redan etablerade Bodenkonstnärerna Bertil Linné och Hjalmar Rönnbäck. Under samma tid arbetade pedagogen och konstnären Roland Larsson i Älvsbyn och han kom senare, under sextiotalet, att starta konstlinjen på Sunderby Folkhögskola som kommit att bli en plantskola för många nya norrbottniska konstnärsskap. De flesta i den yngre generationen har passerat där någon gång under sin utveckling. Liknande inspirationsskap, för att nämna bara några exempel. utvecklade pedagogerna Carl-Gustav Nordin i Luleå under 50, 60 och 70- talen i Luleå, Solveig Backlund i Kiruna. Ejje Åsbrink i Gällivare och Tex Berg i Boden. När man tittar tillbaka på framväxten av konstlivet i länet inser man att intresset för konst skapats av tillgången till densamma och av människor som förstått att konsten är inte bara ett inlägg i det offentliga demokratiska samtalet utan ett sätt att vidga livsrummet och göra det mer begripligt och meningsfullt. Ett stort tack till pionjärerna, nu ankommer det på oss att väl förvalta arvet.

Bertil Sundstedt